

LAWRENCE ABU HAMDAN

1957, Jordanië

SAYDNAYA (RAY TRACES)

2017

Gemengde installatie, zes inkjetprints op acetaatvellen geprojecteerd door zes overheadprojectoren, variabele afmetingen

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2018

Het werk *Saydnaya (Ray Traces)* is ontworpen door de kunstenaar in samenwerking met Amnesty International en het bureau Forensic Architecture dat gebruik maakt van state-of-the-art architectonische technologieën in enquêtes tegen oorlogsmisdaden en schendingen van de mensenrechten.

De maker heeft in 2016 een lang en geduldig onderzoek uitgevoerd naar de gevangenis van Saydanya, gelegen op vijftwintig kilometer ten noorden van Damascus (Syrië) en kreeg daar de getuigenis van zes overlevenden. Afgezien van een paar luchtfoto's gemaakt door drones zijn er geen afbeeldingen of is er geen specifieke informatie over deze penitentiare inrichting gebouwd in 1987 waarin dertienduizend tegenstanders van het regime worden vastgehouden volgens Amnesty International. De kunstenaar gebruikte geluidseffecten om voormalige gevangenen te helpen bij hun getuigenis en om de ontoegankelijke gevangenis in kaart te brengen. De gedetineerden werden geblinddoekt in het donker opgesloten en ontwikkelden een acute gevoeligheid voor geluid.

Abu Hamdan speelt hier met het menselijk geheugen, de perceptie van de zintuigen, de posttraumatische psychologische effecten. Het steunt ook op de expertise van een acousticus en op een

scantechnologie - ray tracing - die het mogelijk maakt om de voortplanting van geluidsgolven in een bepaalde ruimte te modelleren. Dit werk vormt vandaag de enige document dat ons in staat stelt om het algemene plan van dit interneringskamp voor te stellen met in het midden een constructie gebruikt wordt voor marteling en ophangingen. De nauwkeurigheid van dit werk krijgt vorm in deze brug die werd geslagen tussen een veeleisend artistiek onderzoek en de realiteit van de wereld waarin we leven.

ROBERT BARRY

1936, Verenigde Staten

SOMETHINGS THAT...

2016

Offset prints op Munken Lynx, 150 g, 28 x 21,5 cm elk

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2016

“Something that is very close and will be here soon, but no one knows about it and will be recognised when it comes.”

[Iets dat heel dichtbij is en binnenkort hier zal zijn, maar niemand weet het, en het zal niet worden herkend als het komt.]

“Something that I thought I knew very well, but about which I was completely wrong.”

[Iets waarvan ik dacht dat ik het heel goed kende, maar waarin ik me schromelijk heb vergist.]

Tot 1967 legt Robert Barry zich toe op de schilderkunst. Daarna gaat hij vooral op zoek naar ruimtes waarin hij zijn installaties kwijt kan. Na een paar zichtbare installaties evolueert hij naar onzichtbare materialen (stralingen, inerte gassen, enz.) die hij combineert met woorden. Deze zijn gedrukt op eenvoudige vellen, op de muren geschreven, geprojecteerd door dia's, opgesomd of uitgezonden als geluidswerken.

De kunstenaar wil de toeschouwer betrekken, met zijn percepties spelen, zodat hij andere manieren vindt om de wereld te begrijpen. In *Some things that...*, waarvan het Frac één van de vierentwintig variaties in zijn collectie heeft, omvat zijn voorstel om de ruimte opnieuw te lezen twee uitspraken.

Deze zinnen, met de juiste grammatica en een onmiskenbaar reflexief karakter, genereren echter geen concreet beeld dat door lezers kan worden gedeeld. De kunstenaar is zich terdege bewust van de verschillende functies van taal en van de manier waarop deze zich in onze dagelijkse omgeving gedraagt. Deze taalmotieven roepen voor hem dus eerder gevoelens en emoties op dan gedachten. Toch zetten ze onze verbeelding in beweging.

DIRK BRAECKMAN

1958, België

KA-AN

1996-1997

Zwart-witfoto geplakt op aluminium, 180 x 120 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 1998

De Belgische fotograaf Dirk Braeckman staat bekend om zijn zwart witte materiefoto's. Hij begon zijn carrière met portretten en zelfportretten en concentreerde zijn productie vervolgens op verlaten plekken, lege ruimtes, lichaamsdelen en meubeloppervlakken.

Zijn onderwerpen zijn uitvergroot, licht vervaagde fragmenten. De shots versmelten en het beeld is zo omgeven door mysterie. Door directe aandacht voor detail wordt het oneindig kleine imposant. Zijn grote frame-loze foto's, in zwart-wit maar gedomineerd door grijs, suggereren een persoonlijk verhaal. De kunstenaar neemt vaak de weerspiegeling van de flits in zijn foto's op, een effect dat wordt weergegeven in contrast van het matte papier.

Voor Dirk Braeckman is een fotografisch beeld vooral een oppervlak van zwarte, witte en grijze stippen. Deze abstracte benadering is ook terug te vinden in de titels: codes of initialen die verwijzen naar de plaats en het tijdstip van de opname.

DAN GRAHAM

1942, Verenigde Staten

TWO CUBES, ONE ROTATED 45°

1986

Metalen frame, glas, spiegel, 225 x 420 x 300 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 1988

Dan Graham is bekend omdat hij een belangrijke rol heeft gespeeld bij de start van de conceptuele kunst in de Verenigde Staten (jaren 60). Vanaf 1978 bouwt hij sculpturen in de minimalistische sfeer. Ze zijn gemaakt met transparante glazen wanden of eenrichtingsspiegels en zien eruit als paviljoentjes: rococo-follies, rustieke hutten, bushokjes in de voorsteden, gebouwen die de stad weerspiegelen, enz.

Geïnspireerd door het werk van moderne architecten, bieden deze paviljoenen de kunstenaar en de kijker een eindeloze reeks elementen om te verkennen en om over na te denken. De grenzen tussen interieur en exterieur, subject en object, publieke en private ruimte vervagen op deze manier.

Two Cubes, One Rotated 45° werd voor het eerst geconcipeerd op kindermaat, ter gelegenheid van de tentoonstelling «Chambres d'Amis» die in 1986 werd georganiseerd. Het werk is opgebouwd uit twee in elkaar geweven kubussen, opgebouwd uit een gelijk aantal glaspanelen en spiegels. Binnen de structuur wordt de toeschouwer dan een acteur in het werk en ervaart hij de verplaatsing en de verandering van de ruimte door het spel van reflecties.

Two Cubes, One Rotated 45°, aangekocht door het Frac in 1988, is een voorbode van vele andere projecten van Dan Graham: paviljoenen in de buitenlucht, vooral in Frankrijk die opduiken op het moment dat we met zijn allen tuinen, pleinen of openbare parken opnieuw hun plaats willen geven.

EVARISTE RICHER

1969, Frankrijk

DÉMOCRITE / ARISTARQUE

2009

Fotografische afdrukken op papier, elk 170 x 125 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2009

Evariste Richer gebruikt verschillende media om de relaties tussen perceptie, taal; natuurlijke en menselijke contexten te onderzoeken. Hij geeft aandacht aan de uitvinding van vormen. Richers werken worden vaak opgevat in tweeluiken waarin hij speelt met contrasten om te benadrukken dat subtiele veranderingen de betekenis van dingen kunnen veranderen.

Voor *Démocrite / Aristarque* maakte de kunstenaar twee fotokopieën met het enige fotokopieerapparaat in de bibliotheek van het Observatorium van Parijs - Meudon-site. De eerste met het deksel open, de tweede met het deksel dicht, en heeft beide afbeeldingen groot afgedrukt. Het donkere beeld vertegenwoordigt lucht en ruimte, Richer creëert een fysiek object uit kortstondige materie. Het is ook een subtiele verwijzing naar een werk van kunstenaar Marcel Duchamp, *Air de Paris*. Het witte beeld dat onder het deksel is genomen, draagt sporen van duizenden afbeeldingen en teksten die de theorieën, twijfels en de meest diepgaande vragen over de ruimte uitdrukken.

Democritus (460 - 370 v.Chr.) ligt aan de oorsprong van de theorie van atomen en Aristarchus (310 - 230 v.Chr.) verordende dat de aarde rond de zon draaide. Het tweeluik nodigt ons uit om tegelijkertijd dichterbij het oneindig grote en het oneindig kleine te komen.

CHEIKH NDIAYE

1973, Sénégal

CINÉMA RIO LAKOTA

2017

Olie op linnen doek, 200 x 233 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2018

Door middel van zijn gevarieerd werk waarin fotografie, schilderkunst en installaties op elkaar inwerken, probeert de kunstenaar Cheikh Ndiaye de hybride en meervoudige identiteit van de steden van West-Afrika te ontcijferen. Door hun architecturale en stedenbouwkundige componenten tot in de details te restaureren, brengt de kunstenaar de sociale en politieke veranderingen die hen beïnvloeden, in kaart.

Voor hem gaan fotografie en schilderen hand in hand omdat ze dicht bij de werkelijkheid blijven als medium. «Ik vertel een verhaal in de ruimte, maar ik vind het leuk dat het verhaal niet alleen een verhaal over de plek is, maar ook een verhaal over de materialiteit van de plek», vertrouwt hij ons toe. Deze viering van het materiaal is vooral merkbaar in zijn serie gewijd aan verlaten bioscopen in Senegal en Ivoorkust, waaronder dit werk, *Cinéma Rio Lakota*, onlangs verworven door het FRAC. Daar, op het doek, ontstaan scheuren, reliëfs, groeven in de geschilderde muur, evenveel sedimentaire lagen als er vroegere en huidige tijdperken zijn.

Door architectuur te verheffen tot rang van «vorm van kennis», creëert Cheikh Ndiaye de mogelijkheid om de herinnering aan Afrika te lezen, te schrijven maar ook te herschrijven. “Voor mij [zegt de kunstenaar] is het belangrijk om niet in afro-pessimisme, noch in

afro-optimisme te verkeren, maar om een realistische, zelfs nogal materialistische blik te hebben, om het Afrika zoals het is. We moeten de realiteit onder ogen zien. «

SCOTT KING

1969, Verenigd Koninkrijk

JOY DIVISION, 2 MAY 1980, HIGH HALL, THE UNIVERSITY OF BIRMINGHAM, ENGLAND

THE ROLLING STONES, 12 SEPTEMBER 1969, ALTAMONT RACEWAY, LIVERMORE, USA

1999

Prints op papier, elk 152 x 100 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2006

In zijn grafisch werk gebruikt Scott King een geheel aan middelen om onze wereld schematisch weer te geven. Zijn werk wordt beïnvloed door zowel minimalisme als kinetische kunst. Hij gebruikt geometrie om een concrete gebeurtenis, persoon of situatie schematisch weer te geven.

De twee werken *Joy Division, 2 May 1980, High Hall, The University of Birmingham, Engeland* (1999) en *The Rolling Stones, 12 September 1969, Altamont Raceway, Livermore, USA* (1999) tonen een grafische, eenvoudige en overzichtelijke weergave van de twee muziekgroepen; individuen worden teruggebracht tot punten en een reeks geometrische lijnen. De specifieke locaties en bijbehorende data die in de legende worden genoemd, zijn geen toeval: Ian Curtis, zanger van Joy Division, pleegde zelfmoord kort na een concert op 2 mei 1980 en op 12 september 1969 doodden de Hell's Angels die zich gemengd hadden onder de ordedienst een zwarte toeschouwer tijdens een gigantisch Rolling Stones-concert.

Deze beelden staan in schril contrast met de huidige beeldcultuur, de energie van een rockconcert en nog meer met de dramaturgie van de titel die de verbeelding van echt of gefantaseerd geweld oproept.

HIROSHI SUGIMOTO

1948, Japan

BLACK SEA, OZULUCE

1991

CELTIC SEA, BROSCASTLE

1994

Zwart-witfoto's, elk 50,8 x 65 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 1997

De Japanse fotograaf Hiroshi Sugimoto werkt uitsluitend met een groothoekcamera uit de 19de eeuw, het formaat van zijn zwart-witfoto's bleef de eerste twintig jaar van zijn carrière hetzelfde. Zijn werk wordt in series gepresenteerd en kenmerkt zich door het hernemen van hetzelfde thema, wisselende plaatsen en tijden.

Door verschillende standpunten van hetzelfde onderwerp aan te bieden, dwingt de kunstenaar ons om elke foto voor zichzelf en in relatie tot de andere te bekijken. Boeddhistische spiritualiteit, Japanse esthetiek en Amerikaanse minimalistische en conceptuele kunst nemen een essentiële plaats in bij de ontwikkeling van zijn werk.

Voor zijn Seascapes, foto's van zeezichten die zowel overdag als 's nachts zijn gemaakt ergens in de wereld, gebruikt de kunstenaar een hoge belichtingstijd. Het Frac heeft twee van deze landschappen: *Black Sea, Ozuluce* (1991) en *Celtic Sea, Broscastle* (1994), beide mystieke ontmoetingen van de lucht met de zee. De twee elementen beslaan elk de helft van het beeld. Afhankelijk van de helderheid

zijn ze van elkaar geïsoleerd en gaan ze in elkaar over. De tijd, plaats en klimatologische omstandigheden blijven vaag ondanks de aanwijzingen in de titel van de werken. De aandacht is dan ook volledig gericht op de poëtische toon van het beeld en de indruk van tijdloosheid die daaruit naar voor komt. We konden er dus een beeld in zien van het “sublieme”.

ISABELLE LE MINH

1965, Duitsland

ELLA

KODAK FACTORY

KODAK TOWER - YELLOW

2019

Werken uit de Traumachrome serie, 2019, pigment prints op zijde, pvc frame geëxpandeerd wit, elk 135 x 135 cm

CRP / Regionaal Centrum voor Fotografie coproductie Hauts-de-France

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2020

Isabelle Le Minh is afgestudeerd aan de Nationale School voor Fotografie in Arles en heeft de geschiedenis van de fotografie vanaf het begin centraal gesteld in haar praktijk: ze herziet het gebruik en de beschermfiguren, stelt de technische en theoretische evoluties in vraag.

Isabelle Le Minh bezocht onlangs Rochester, in de staat New York. De stad was het historische hoofdkantoor van de firma Kodak tot de sluiting in 2012. Met zijn weinige overgebleven fabrieken draagt het stadje de littekens. Wat zien we in deze afbeeldingen? Stedelijke landschappen, niet meer gebruikte gebouwen, verlaten lanen. Een uitgestorven droom en economische achteruitgang. De tristesse van Rochester vindt zijn gelijke in de desindustrialisatie die veel steden in Noord-Frankrijk trof.

De kunstenaar kiest voor de legendarische zwart-wit Tri-X filmstrip gemaakt in Rochester door het bedrijf Kodak, om het met zijn eigen woorden te zeggen 'een film die daar werd geproduceerd –

een terugkeer naar de bron - maar ook het resultaat van 'veel verder gaan in dit proces door prints te maken die in hun esthetiek een gevoel van de ruïne suggereren'.

Het printproces is experimenteel en omvat zowel film als digitaal. De traumachromen documenteren een symbolische plaats in de geschiedenis van de fotografie en bevatten de herinnering aan het medium.

ISABELLE LE MINH

1965, Duitsland

PLACARD

2015

Olieverf op canvas gemonteerd op aluminium, plexiglas paneel, UV-print op geborsteld Dibond aluminium, glijdend op een massief houten drager, 108 x 108 x 8 cm

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2018

Isabelle Le Minh, voormalig gebreveteerd-ingenieur en vervolgens student aan de Nationale School voor Fotografie in Arles, is geïnteresseerd in de geschiedenis en evolutie van fotografietechnieken. Haar werk blijft het fotografische medium in twijfel trekken en vernietigen.

Placard is het resultaat van het After Photography-project, dat de kunstenaar in 2007 ondernam en waarmee ze de geschiedenis van de fotografie, de tools, de technische ontwikkelingen en de toekomst ervan in vraag stelt. Deze uitdrukking, die kan worden vertaald als «na de foto» of «naar de foto», weerspiegelt de kern van de benadering.

Placard verwijst naar de uitvinding van de eerste digitale camera door ingenieur Steven Sasson, die een einde maakte aan de filmgigant Kodak waarvoor hij - ironisch genoeg - werkte. De kunstenaar speelt de eclips van dit personage na met behulp van twee banden, zwart en goud, die zijn gezicht verbergen en zo bezoekers er aan herinneren dat hij een illustere vreemdeling is gebleven.

DOMINIQUE BLAIS & KERWIN ROLLAND

1974, Frankrijk / 1976, Frankrijk

APPARATUS (SLIGHTLY HISSING FUMAROLES)

2017

[APPARAAT (LICHT FLUITENDE ROOK)]

Geluidsinstallatie, 43' 54"

Collectie Frac Grand Large — Hauts-de-France / Verworven 2017

Dominique Blais en Kerwin Rolland produceerden deze geluidsinstallatie voor het Frac Grand Large. Beiden werken regelmatig samen. Dominique Blais onderzoekt de zwakke band tussen zichtbaar en onzichtbaar door middel van installaties die de relatie met plaats en herinnering in vraag stellen. Kerwin Rolland evolueert op alle gebieden van de hedendaagse creatie, zijn klankwerk legt de nadruk op aanpassing en verandering.

Het werk *Apparatus (licht fluitende rook)* is de vrucht van een gedachtengang die Dominique Blais in 2008 op gang bracht tijdens een residentie in Ny-Ålesund in Svalbard (Noorwegen). Kerwin Rolland werkte vervolgens aan de akoestische metingen die werden vastgelegd in de poolcirkel om ze over te brengen naar de ruimte van de Belvédère du Frac. Deze opnames van elektromagnetische golven met een zeer lage frequentie, uitgezonden door zonnewinden in de atmosfeer, worden geproduceerd tijdens het noorderlicht, de aurora borealis.